

170419 Olaus Petri-dagen Karl-Erik Garlöv

Luk.24:13-35 , Apg.10:34-43

I Storkyrkan i Stockholm finns en golvhäll med en sliten latinsk inskription. I översättning lyder den: " Här vilar den vördnadsvärde mannen magister Olavus Petri, evangelie tjänare och pastor vid Stockholms kyrka. Han dog den 19 april i Herrens år 1552. Efter mörkret hoppas jag på ljuset". Textraderna avslutas med Pauli ord från romar brevet: " Jag blyges icke för evangelium, ty det är en Guds kraft till frälsning för var och en som tror". De orden återfinner du i guldskrift på väggen här i vår kyrka, som bär reformatorns namn. Olaus Petri - reformatorn. Vem vet något om honom i dag? T.o.m. de tävlande i teveprogrammet På spåret hade ganska dimmiga begrepp om vem han var. Känns det inte lite uppfordrande för oss att närmare lära känna mannen, som hälsar oss med sin kraftiga näve när vi närmar oss kyrkporten.

De två texter, som vi lyssnat till i kvällens mässa speglar ganska väl två av de viktiga reformer, som Olaus Petri och hans bror Laurentius ville genomföra i senmedeltidens krisdrabbade kyrka. Den ena handlade om kyrkans ledning. I den tid bröderna Petri verkade hade biskoparna samlat på sig både politisk och ekonomisk makt. Ärkebiskop Trolle residerade på Stäket, en befäst borg, som skyddades av hans privata militära trupp. Reformatorerna ville återföra kyrkans ledningsfunktion till ett andligt ledarskap, så som det framträder i de bibliska texterna. I episteltexten möter vi Petrus när han tolkar och sammanfattar det budskap han fått från Herren. Officeren Cornelius har helt klart för sig vem han inbjudit till sitt hus i Joppe. "Tack för att du kom", säger han, "nu är vi alla samlade här inför Gud för att höra vad Herren har gett dig i uppdrag att säga". Petrus och de andra apostlarna invigde genom bön och handpåläggning nya ledare, biskopar, som bildar en lång kedja genom historien ända in i vår tid. Uppdraget är detsamma. Budskapet är detsamma: Fred genom Jesus Kristus och att var och en som tror på honom får syndernas förlåtelse genom hans namn.

När de gamla korrumperade kyrkoledarna nu försvann trädde emellertid en ny härskare in på scenen - Gustav Vasa. Han såg sin möjlighet att införliva kyrkan i sin maktsfär och inriktade sig på att ersätta kyrkans biskopar med statliga tjänstemän. Men bröderna Petri stod emot och därför har Svenska kyrkan än i dag liksom de flesta kyrkor i kristenheten ett ledarkollegium av biskopar. Biskoparnas uppdrag är fortfarande att vaka över kyrkans tro och liv och att viga präster och diakoner till tjänst i Kristi kyrka. Men spänningen mellan den politiska makten och kyrkan består. Svenska kyrkans inriktning regleras alltför genom en lag, som riksdagen beslutar om, och de politiska partierna behåller i stor utsträckning sitt inflytande över kyrkomötet. Där har biskoparna ingen rösträtt och inte ens avgörande när det gäller kyrkans tro och lära. Låt oss fundera över det till höstens kyrkoval. Dags för reformation kanske.

Den andra stora frågan som engagerade Olaus Petri och kretsen kring honom var hur församlingen skulle fira sin gudstjänst. Mässan hade under senmedeltiden utvecklats till ett bokstavligt skådespel. Prästen utförde liturgin framme i koret och församlingen betraktade det som skedde under stor vördnad. Reformatorerna ville involvera hela församlingen i skeendet. Alla skulle kunna ta till sig budskapet i bibelordet. Alla skulle samlas vid nattvardsbordet. Därför måste bibeltexter, hymner och liturgiska texter vara på svenska, vilket kvällens mässa är ett tydligt exempel på. Reformatorerna åtog sig den gigantiska

utmaningen att göra allmogen läskunnig, så att var och en med kyrkans vägledning kunde ta emot budskapet om frälsning.

I dag finns en bibel i de flesta hem i Sverige, men en kvart i veckan från predikstolen räcker inte för att öppna bibelns budskap. Predikan hette ursprungligen homilia, vilket betyder samtal. Här i pastoratet finns lyckligtvis bibelstudiegrupper. Att dela tankar och erfarenheter kring evangeliet är en god början på en reformation av ditt personliga liv.

När jag var ung fångades jag av en rörelse i vår kyrka, som kallas Kyrklig förnyelse. Dess måtto är Dogma i funktion. I den gemensamma gudstjänsten uttrycker vi kristna vår tro på Kristus, bejakar vår tillhörighet till honom och tar emot vår kallelse att vara himlaljus i världen. Det sker i en form, som från begynnelsen är given åt Kyrkan, den heliga liturgin. Det märkliga är att vi kan se mässans struktur redan i berättelsen om påskdagens vandring till Emmaus. Studiet av den heliga skrift, som ger kunskap och klarhet och väcker en brinnande längtan att komma närmare det gudomliga. Och så måltiden: Han tog brödet, läste tackbönen, bröt brödet och gav åt dem. Då öppnades deras ögon och de kände igen sin levande Herre. Kanske mindes de när han satt på slutningen mot Gennesarets sjö omgiven av tusentals människor. Johannes berättar: "Jesus tog brödet, tackade Gud och delade ut åt dem, som låg där". "Jag är livets bröd" säger han och apostlarna betygar: "Vi tror och vi förstår att du är Guds helige". Så skedde då, så skedde i reformationstidens mäsas, så sker i dag. Tog, tackade, bröt och gav; så är fortfarande nattvardens liturgi formad. Jag fylls med glädje när jag tänker på påskens mäsas här i kyrkan då församlingens lovsång lyftes av två orglar, en kör och en musikkår. Jag ser fram mot morgondagen då jag skall fira den heliga måltiden i en liten lägenhet på norr hos en trogen gudstjänstdeltagare, som inte orkar komma till kyrkan längre. Det är samma skeende: brödet bryts och vinet delas. Och Kristus är lika påtagligt närvarande.

Med åren har jag kunnat glädja mig åt att gudstjänstfirandet i vår kyrka har blivit rikare, med fler aktiva deltagare, mer rörelse, mer färg, mer musik. Just nu pågår ett intensivt arbete på centralt håll i kyrkokansliet för att få fram nya ordningar för vårt mässfirande. I detta skede tror jag på en reformation med betoning på re- d.v.s. återföra till den allmänkyrkliga traditionen. Den mässordning vi följer här i Olaus Petri har en bred ekumenisk förankring i de stora kyrktraditionerna ute i världen. Den har kontakt med den mäsas som firades redan i urkyrkan och (det är min personliga tro) den förbereder oss för den himmelska gudstjänsten. Men det finns två farliga diken längs vägen. Ytlig prakt heter det ena. Utarmade enkelhet är det andra. Våra östliga trossyskon kallar sig ortodoxa. Det ordet betyder två saker: Rätt lära och rätt tillbedjan. Två sidor av samma mynt. Det bör också vara vårt riktmärke. Annars hamnar vi bland dem, som Paulus beskriver i Andra Timoteusbrevet: "De bär fromheten som en mask men vill inte veta av dess kraft".

När du passerar den mäktiga skulpturgruppen här utanför kyrkan kanske det väcks en längtan också hos dig att förändra till det bättre, bli en reformator. Då vill jag ge dig tre bibelord till hjälp. Stanna inför västportalen. Där finner du ett ord från andra Timoteusbrevet. I nyöversättning lyder det: "Gud har inte gett oss modlöshetens ande utan kraftens, kärlekens och självbesinningens." Hoppets kraft, kärlekens sinnelag och gott omdöme. Det behövs. När du kommer till predikstolen kan du läsa på valvbågen ovanför ord ur Psaltarens 95:e psalm: Kom, låt oss falla ner och tillbe, knäböja inför Herren, vår Skapare. Ty han är vår Gud och vi hans folk, fåren i hans hjord". I vårt växande, i vår kamp står vi alltid i ett sammanhang, i Guds församling. Vi är hans folk, fåren i hans hjord. Och här i koret, mellan uppståndelsescenen i altarskåpet och Kristus konungens bild i korfönstret står det skrivet: "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden". Livet mening och livets uppgift. Möta Gud i bön och lovsång. Tjåna Gud för fred på jorden.